

Møte tirsdag den 6. mars 2012 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 59):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om nordisk samarbeid
(Innst. 171 S (2011–2012), jf. Meld. St. 5 (2011–2012))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2010–1. halvår 2011
(Innst. 170 S (2011–2012), jf. Dokument 13 (2011–2012))
3. Referat

Presidenten: Representantene Laila Gustavsen, Truls Wickholm og Øyvind Vaksdal, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Akershus fylke: Abid Q. Raja

For Finnmark fylke: Willy Pedersen

For Hordaland fylke: Torkil Åmland

For Oppland fylke: Johannes Rindal

For Telemark fylke: Hanne Thürmer

For Sør-Trøndelag fylke: Hallgeir Bremnes

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjonssøknad for representanten Karin S. Woldseth i tiden fra og med 5. mars til og med 8. mars er endret til sykepermisjon for samme tidsrom.

– Denne meddelelse tas til etterretning.

Fra den møtende vararepresentant for Troms fylke, Hilde Anita Nyvoll, foreligger søknad om fritak for å møte under representanten Anne Marit Bjørnflatens permisjon i tiden fra og med 6. mars til og med 8. mars, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Tredje vararepresentant for Troms fylke, Viggo Fossum, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Viggo Fossum er til stede og vil ta sete.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 5. mars 2012:

«I ekstraordinært statsråd for H.M. Kongen holdt på Oslo slott 5. mars 2012 kl. 15.00 er bestemt:

Statsministerens kontor

Statsråd Audun Lysbakken gis avskjed i nåde.

Statsråd Kristin Halvorsen overtar inntil videre ansvaret for å bestyre Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, i tillegg til ansvaret hun har for barnehage- og opplæringsaker og det administrative ansvaret i Kunnskapsdepartementet.

Fastsetting av regjeringsmedlemmenes rang.

Statssekretærene Henriette Westhrin og Kirsti Bergstø gis avskjed i nåde som statssekretærer for statsråd Audun Lysbakken.

Statssekretær Henriette Westhrin utnevnes som statssekretær for Kristin Halvorsen i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Statssekretær Roger Østlie Sandum vil som statssekretær for statsråd Kristin Halvorsen inntil videre også være statssekretær for henne i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.»

Det refererte brevet foreslås vedlagt protokollen. – Det anses vedtatt.

Det tidligere medlem av regjeringen, Audun Lysbakken, tar sete som representant.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 og 2 behandles sammen, og anser det for vedtatt.

Sak nr. 1 [10:05:22]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om nordisk samarbeid (Innst. 171 S (2011–2012), jf. Meld. St. 5 (2011–2012))

Sak nr. 2 [10:05:36]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2010–1. halvår 2011 (Innst. 170 S (2011–2012), jf. Dokument 13 (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Presidenten vil videre foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Det blir videre foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Laila Gustavsen (A) [10:06:59] (ordfører for sakene nr. 1 og 2): Det nordiske samarbeidet er dypt, bredt og viktig. Det faktum at vi i Norden har et politisk samarbeid oss imellom uansett hvem som styrer i nabolandene, er en styrke for oss som enkeltland og for Norden som region.

Det vi bør spørre oss om i starten av en debatt som denne, er hvilke visjoner vi har for den videre utviklingen i Norden, og hvilken rolle vi mener Norge skal ha i dette.

Norden var på mange måter en inspirasjon for EU da Europa skulle utvikles, og som mange andre steder i Europa var språk, kultur og felles historie noe som bandt oss sammen. I dag bidrar Norden til å gi mange i resten av verden inspirasjon til å videreutvikle demokrati, menneskerettigheter, likestilling og fordelingsspørsmål, ikke minst gjennom en innvandrerbefolkning til Norden som kommer fra hele verden, og som kan rapportere til sine venner og slektninger om hvilke styrker og svakheter de nordiske landene har.

Norge har nå tatt over formannskapet i Nordisk Ministerråd. Det gir oss en mulighet til å løfte saker vi er spesielt opptatte av innen det nordiske samarbeidet. Norden som arbeidsmarkedsregion kan være en slik sak.

Arbeid skaper velferd i Norden, på samme måte som i Norge. Når over 100 000 svensker daglig oppholder seg i Norge for å jobbe, preger og påvirker det vårt samfunn kanskje mer enn noen gang før. Når de 100 000 – om forhåpentligvis mange år – skal gå av med pensjon, eller noen av dem kanskje blir uføretrygdet, er det viktig at de rettighetene de har, enkelt og smidig samordnes i Norden, uavhengig av hvor den enkelte borger oppholder seg. Derfor er det viktig å fortsette å bygge ned grensehindringer. Samtidig er de enkelte velferdsrettighetene i Norden såpass forskjellige at jeg tror det vil være urealistisk å se for seg at alle rettigheter vil være like, og at derved alle hindringer vil være fjernet.

Når det gjelder grensehindringer, skal andre fra Arbeiderpartiet si mer om det. Jeg har kun behov for å understreke hvor viktig det er å sikre at nye hindringer ikke oppstår, og at gamle hindringer bygges ned. Departementene og underliggende etater bør ha som rutine å ta grensehinder-testen på alt nytt regelverk og rutiner som etableres, med sikte på at det å være nordisk borger eller bedrift skal være så enkelt som mulig.

Velferdssamfunnet er for tiden en av Nordens eksportartikler. Hvordan vi har klart å kombinere økonomisk vekst, et progressivt skattesystem som sikrer fordeling mellom mennesker, og likestilling, er økonomer over hele verden nysgjerrige på. Kanskje er det noe av dette som også framover kan sette Norden på kartet internasjonalt.

Vi lever i globaliseringens tidsalder. Da jeg var tenåring, syntes jeg svensk tv og «Dallas» var eksotisk, og første gang jeg tok turen utenfor Norges grenser, var det nettopp til Sverige. Min egen 14-åring er allerede verdensvant og spiller daglig spill interaktivt med folk pålogget fra hele verden. I globaliseringens tidsalder har Norden mye å bidra med, og ambisjonene må være høye. Samtidig hardner konkurransen til. Kampen for å få omsatt de gode ideene til produkter som bidrar til større effektivitet, bedre ressursutnyttelse og lavere klimautslipp, pågår nå. Hvis Norden skal hevde seg videre i den konkurransen, må vi satse på våre fortrinn og på kunnskapsbaserte næringer. Der er det fortsatt mye å hente på samarbeid, både industrielt og innen forskning – det samme når det gjelder å bygge Skandinavia som felles merkevare innen reiseliv.

Innen forsvars- og sikkerhetssamarbeidet skjer det mye i Norden. Solidaritetserklæringen som ble foreslått i Stoltenberg-rapporten, og som de nordiske utenriksministre-

ne har fulgt opp, var en viktig milepæl. Det samme gjelder erklæringen fra utenriksministrene fra november 2011 om etablering av et nordisk samarbeid om digital sikkerhet – begge deler gode eksempler på fornuftig samarbeid.

Et styrket nordisk forsvarssamarbeid skal ikke erstatte våre lands eksisterende samarbeid innenfor FN, NATO og EU, men komme som et supplement. Regjeringens uttalte ambisjon er på lang sikt en felles styrkeproduksjon og lokalisering av avdelinger samt å kunne benytte likt forsvarsmateriell i felles styrkebidrag. I en verden med nye sikkerhetsutfordringer og der Nordens utfordringer er ganske like, er det viktig å samarbeide. I realiteten ville vi ikke sitte stille og se på at et av våre naboland ble angrepet, eller at en alvorlig trussel eller hendelse oppsto uten å stille ressurser til rådighet. Denne realiteten ligger bak det nordiske forsvarssamarbeidet.

Til slutt vil jeg rose Stortingets delegasjon til Nordisk Råd. De dokumentene vi behandler her i dag, viser at det er både en aktiv regjering og en aktiv delegasjon som bidrar til å fornye og videreutvikle det nordiske samarbeidet, også på parlamentarisk nivå. Jeg overlater til representantene fra de ulike delegasjoner å kommentere dette nærmere.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:12:18]: Det nordiske samarbeidet er meget viktig for Norge og for landets innbyggere, nettopp fordi det på mange måter berører det daglige livet for oss som er borgere i Norden.

I så måte synes jeg at komiteen har avlevert en meget god, enstemmig innstilling, som peker godt på hovedområdene for det nordiske samarbeidet og det fokuset som man har i dag. Som innstillingen viser, har dette blitt et betydelig, omfattende samarbeid etter hvert.

I 2012 har Norge formannskapet i Nordisk Ministerråd. Der har man pekt ut temaet velferdsstaten som hovedtema. Vi er opptatt av, når Norge nå har formannskapet i Nordisk Ministerråd – det har man som kjent ikke hvert år – at man er nødt til å benytte denne muligheten godt. Det blir lenge til neste mulighet, og det er de færreste regjeringers privilegium å få denne oppgaven flere ganger.

Saksordføreren stilte i sitt innlegg spørsmålet: Hvilke visjoner har vi for samarbeid? Jeg vil stille spørsmål ved hva som egentlig er Norges prosjekt i det nordiske samarbeidet. Det kommer ikke helt tydelig frem, verken av komiteens innstilling eller av regjeringens proposisjon, nettopp fordi det nordiske samarbeidet etter hvert har blitt såpass bredt. Noen vil si at det nordiske samarbeidet skal generere et generelt tettere samarbeid med våre naboland, eller at vi skal bruke det til å fokusere ekstra på saker som vi som nasjon mener bør utvikles i en bestemt retning.

Andre vil si at det nordiske samarbeid bør styrkes nettopp fordi det kan være et godt alternativ – etter manges mening – til EU-samarbeidet.

Jeg mener at Norge bør ha en klar visjon om hvilke temaer vi skal løfte opp på den nordiske dagsordenen, og der bør det være et tett samarbeid mellom samarbeidsministeren, utenriksministeren og Stortingets delegasjon til Nordisk Råd. Det har ikke vært tradisjon for, i de årene jeg har vært med i hvert fall, at Stortingets delegasjon som helhet reiser temaer i Nordisk Råd. Dette har vært overlatt til

partigruppene, men jeg vil stille spørsmål ved om tiden er inne til å ha fokus på saker som er viktige for oss å ta opp på dagsordenen gjennom felles forslag over partigrensene. Hvilke saker bør dette være? Kort: Det bør være saker som kan lette hverdagen til de nordiske borgerne og ikke minst til de bedrifter som sørger for vår velferd. Der står grensehindringsarbeidet og mobilitetsspørsmålet sentralt.

Utdanning er det vi skal leve av fremover, det å ha god kunnskap. Vi vet at høyt frafall i videregående utdanning er felles for de nordiske land, og vi er nødt til å få opp kvaliteten på våre utdanninger. Kriminalitetsbekjempelse er et tema som vi må få mer fokus og samarbeid rundt, og ikke minst nyskaping. Mer langsiktig har vi nordområdene, Arktis, forskning og samarbeid med Russland.

Jeg kommer tilbake med et innlegg til senere.

Olemic Thommessen (H) [10:17:45]: Globaliseringsprosessen som vi står oppe i, aktualiserer behovet for et vesentlig tettere nordisk samarbeid. Det nordiske velferds-samfunnet vil fremover bli stadig sterkere utfordret av verdenssamfunnet på nær sagt alle samfunnsområder, det være seg innenfor forskning, kulturelt sett, språklig eller ikke minst økonomisk.

Et godt utviklet nordisk samarbeid vil gjøre oss mer robuste i vår evne til å vokse på disse utfordringene, og det er i dette bildet vi bør finne frem til visjonene rundt det nordiske samarbeidet, som saksordføreren så riktig påpekte behovet for. I dette bildet er det nødvendig med en sterkere innsats for nordisk integrering, rett og slett mer energi i systemet. Kanskje burde vi også se på hvordan de nordiske organene fungerer i forhold til hverandre, men det er en større debatt som vi får komme tilbake til litt senere.

Den 23. mars feirer vi Nordens dag. Da er vi samlet i Nordisk Råd i Reykjavik for å markere 50-årsjubileet for Helsingforsavtalen. Vi kan da se tilbake på 50 år med mange gode resultater, som vi er flinke til å snakke om. Men dessverre må vi nok også notere oss at gjennom de senere årene sitter man med en følelse av stagnasjon når det gjelder reelt sett å make å gjøre noe særlig med grensehindrene og det å komme videre med en, skal jeg si, tydeligere nordisk integrering. Helsingforsavtalens intensjoner om like rettigheter for alle nordiske borgere f.eks. er ikke fullt ut realisert. Her er det atskillig å ta tak i som nettopp knytter seg til grensehindringer, som knytter seg til hvilke rettigheter arbeidstakere har når de krysser grensene, kanskje i disse dager særlig mellom Norge og Sverige og Danmark. Videre har jeg lyst til å peke på Helsingforsavtalens vektlegging av lovsamarbeidet, et samarbeid som ble fulgt opp nitid i mange år, men som etter hvert har blitt ganske utvannet og i dag begrenser seg til gitte områder. Selvfølgelig setter EU også premisser i forhold til lovsamarbeidet, men fortsatt er det behov for et tettere samarbeid – mer systematisk – og et samarbeid som startes på et tidligere tidspunkt, slik at koordineringen blir reell.

Ifølge Helsingforsavtalen skal også skolene i Norden undervise i de øvrige lands språk, kultur og samfunnsforhold. Læreplanene ligger der i alle de nordiske land, også i Norge, men dessverre ser vi en utvikling i alle landene i retning av at denne undervisningen blir nedprioritert, for

ikke å si ignorert, av lærerne. Ikke minst gjelder dette i Norge, og det er grundig dokumentert av Utdanningsdirektoratets undersøkelser, som feller en knusende dom over nabolandsundervisningen i vårt land. Dette er alvorlig, rett og slett fordi det nordiske samarbeidet blir viktigere. Det å være en arbeidstaker i et annet nordisk land og beherske det andre landets språk kommer til å være viktigere for dagens ungdom enn det har vært for oss. Det betyr at det må en forsterket innsats til også innenfor språkområdet.

Den felles språkforståelsen vi har i skandinavisk, er antakelig det viktigste konkurransefortrinn vår region har i forhold til mange andre regioner i verden. Mange tusener av svensk ungdom arbeider i Norge og Danmark. Øresundsbroen sparer bokstavelig talt Sverige for ca. 1,5 mrd. svenske kroner i arbeidsledighetstrygd, samtidig som den bidrar til en verdiskaping i Danmark på 6,6 mrd. kr. Dette er viktige og store tall.

Nordisk Ministerråds meningsmålinger viser at 78 pst. er positive til et sterkere nordisk samarbeid, og hele 42 pst. kunne også tenke seg et forpliktende samarbeid av overnasjonal karakter. Så det er ingen tvil om at vi har befolkningene i ryggen med tanke på ønsket om et nordisk samarbeid. Da burde det også vært politisk rom for litt større dristighet når det gjelder de konkrete forslag vi skal jobbe med i tiden som kommer.

Alf Egil Holmelid (SV) [10:22:58]: SV er glad for at regjeringa vil styrkje det nordiske samarbeidet. Dei nordiske landa har mykje felles, ikkje minst når det gjeld ein velutbygd velferdsstat. Det å sjå på korleis vi kan vidareutvikle velferdsstaten på ein god måte, og i tråd med dei nordiske tradisjonane, er eit hovudtema i arbeidet innanfor Nordisk Råd og det nordiske samarbeidet.

SV er spesielt glad for at regjeringa vil styrkje Norden som region for forskning og innovasjon, og at ein i den samanhengen vil leggje spesielt vekt på moglegheita for å bruke forskning og innovasjon til å utvikle grøn vekst.

Toppforskningsinitiativet i regi av Nordisk Råd, som går frå 2009 til 2013, er det største felles forskningsprogrammet i Nordisk Råds regi hittil, og så langt ser det ut til å vere vellukka. Vi ser spennande moglegheiter i det arbeidet som der blir gjort, som kan vidareførast innanfor Nordisk Råd eller på annan måte.

Eg har gleda av å vere medlem av næringsutvalet i Nordisk Råd. Etter den nye ordninga har næringsutvalet fått ansvaret for forskning. SV meiner at forskning har eit perspektiv langt utover næringspolitikk, difor er vi veldig glade for at Nordisk Råd etter kvart kom fram til at det skal setjast ned eit underutval der representantar både frå næringsutvalet og frå kultur- og utdanningsutvalet skal jobbe med forskning og innovasjon. Eg er så heldig å få sitje i det underutvalet, og eg ser med stor glede fram til spennande satsingar på det området.

Eg er, som sagt, spesielt glad for at ein del av satsinga skal vere på grøn vekst. Eg ser store moglegheiter for å jobbe saman nordisk om grøn vekst. I grøn vekst ligg det bl.a. ei satsing på fornybar energi, og det er satsing på miljøteknologi som går langt utover fornybar energi. Eg har frå eiga erfaring mange eksempel på grøn vekst, f.eks.

satsinga på å lage ein CO₂-fri aluminiumsproduksjon. Så grøn vekst er meir enn fornybar energi, men fornybar energi er ein viktig del av det.

I denne typen satsing, og spesielt den delen av grøn vekst som har eit industrielt perspektiv, er det ganske tunge lyft som må gjerast. I tillegg til å krevje topp forskning og topp kompetanse på det teoretiske og akademiske nivået vil det veldig ofte også krevje komplisert og dyrt utstyr. Det at vi gjennom nordisk samarbeid kan klare å byggje opp infrastruktur, samarbeide om forskingsutstyr, i tillegg til det konkrete samarbeidet, som kan lyfte fram Norden til å liggje i fremste line når det gjeld grøn vekst, er ei veldig spennande moglegheit. Det er ei moglegheit som vi i SV er veldig glade for at regjeringa plasserer høgt oppe på agendaen i det nordiske samarbeidet.

Til slutt vil eg seie at det nordiske samarbeidet er ein dimensjon som vi i SV legg veldig stor vekt på, også i forhold til innsatsen i nord. I Barentsregionen er det no veldig mykje spennande som føregår. Vi konstaterer at regjeringa legg vekt på at satsinga – også individuelt, for dei enkelte landa, sjølv sagt – i det nordiske samarbeidet skal basere seg på vekst og vern. Eg trur det er veldig viktig å ha fokus på at skal vi få vekst i nordområda, må det byggje på vern. All vekst som ikkje er bygd på vern, vil slå tilbake. Difor er det veldig viktig at ein stor del av interessentane i Barentsregionen er samla i Nordisk Råd, slik at ein kan stå saman om det viktige: å leggje premisser for vern før vi kan få til vekst.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:27:48]: Nordisk Råd er viktig, men kan også bli langt viktigere. Nordisk Råd er viktig i dag fordi det er gjort viktig arbeid knyttet til samarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitikken. Thorvald Stoltenberg har gjort en stor innsats der, og det har bred oppslutning i Nordisk Råd. Det er gledelig for en nordist å erfare.

Nordisk Råd gjør viktige ting for å bygge ned grensehindre, ikke minst knyttet til arbeidsliv og sosiale ytelser for ungdom, som i større og større grad ser arbeidsmuligheter i andre nordiske land enn sitt eget. Nordisk Råd har også gjort viktige ting innenfor næringspolitikken, men der er det mer i sin start, knyttet til grønt næringsliv.

Noe av det som preger de nordiske land – Finland, Sverige og Norge – er de betydelige ressursene av fornybart karbon, og det er nå en gryende erkjennelse av at det må settes i fokus og gjøres lønnsomt, slik at det kan dekke en større andel av menneskenes behov for karbon, til erstatning for olje, gass og kull som karbonkilde.

Det er ikke minst satt fokus på ernæring. Ved siste møte i København var det et utrolig sentralt seminar om antibiotikabruk i dyrefôr og i humanmedisin. Forskere innen humanmedisin ser stadig større utfordringer knyttet til resistens. Derfor er det viktig at vi følger opp dette, både antibiotikabruk til dyr og ikke minst i dyrefôr, og også begrensninger når det gjelder humanmedisin.

Jeg vil også ta fram det viktige arbeidet som er gjort i forhold til de frivillige organisasjonene, bl.a. Foreningen Norden, og sikre den gode arbeidsvilkår. Det at vi har et slikt grunnplansengasjement, en slik kvinne-til-kvinne-

kontakt, er vesentlig, slik at vi får en naturlig kunnskap om hverandres samarbeidsforhold.

Den nordiske modellen har vist seg å ha stor styrke nå i forhold til den internasjonalt krevende økonomiske og politiske situasjonen vi er inne i. Derfor er det viktig å få fram dette med jambyrdigheten mellom folk gjennom organisering av arbeidsliv og næringsliv, den langsiktige forvaltningen av naturressursene, de mer egalitære eiendomsforholdene som vi har i Norden enn på kontinentet, og miljøhensyn, hvor ren jord, luft og vann er goder som vi i større grad har enn andre. Det er utrolig viktig at vi får fram disse kvalitetene, for Norge og Norden er jo et lite forbilde for mange, og det er dermed viktig at vi dyrker forbildet. Da er jeg inne på det at Norden kan bli viktigere. Og hva er visjonen?

Senterpartiets visjon for Norge har lenge vært annerledeslandet som ikke er seg sjøl nok. Visjonen for Norden bør jo være et annerledesnorden som ikke er seg sjøl nok. Altså: Det skal skape trygghet for folk, samtidig som folk i Norden ikke er bedre enn andre folk, og det skal baseres på en tung og sterk internasjonal solidaritet.

Den største utfordringen for det nordiske samarbeidet er den ulike bindingen som de nordiske land har til Den europeiske union. Det jeg merker nå, er at når svakheten ved unioneksperimentet blir stadig tydeligere ved at den økonomiske union får stadig tydeligere svakhetstegn – de som ønsker å kjøre den økonomiske union nærmere en politisk union, vet at det er et krevende prosjekt og har svært vanskelig for å lykkes – bør det bli en naturlighet i Norden med et tettere nordisk samarbeid, for, når tida er inne, å kunne ha et alternativ til at Norden er splittet i ulike tilknytningsformer til Den europeiske union. Det er utrolig sentralt at vi da får fram den nordiske modellen i dette arbeidet. Det er mange som ser hen til Norden, og Norge bør arbeide for at Norden i større grad finner seg sjøl og utvikler den nordiske modellen innenfor en solidarisk tradisjon basert på en hyllest av nasjonalstatene, med våre moderne grunnlover – grunnlover som vi ser verden i stadig større grad ønsker gjennom sine reformprosesser. Det er mye å utvikle i Norden, og det er krevende spørsmål vi står overfor.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:32:45]: En av de viktigste oppgavene vi har fremover, er å fjerne grensehindre mellom de nordiske land. Oppgaven er krevende, men helt nødvendig. Grensehindre er med på å true det felles nordiske markedet som vi i årtier har vært så stolte av. Norge er heldigvis en aktiv pådriver i dette arbeidet, men vi må erkjenne at det tar lang tid. Det er mange hindre som skal forseres. I sine planer for 2012 har delegasjonen prioritert høyt nettopp dette arbeidet med å fjerne grensehindre og å hindre at nye oppstår. Delegasjonen er derfor tilfreds med at alle de nordiske parlamentene i løpet av april skal diskutere tiltak for å redusere grensehindre. I Stortinget er den debatten 24. april.

Delegasjonen har hatt en god dialog med samarbeidsministeren om dette temaet. Men delegasjonen har også konstatert at hindringene kan være komplekse. Saksmessig kommer dette inn under flere departement. Dette stiller

krav til godt lederskap. Ikke minst er det en viktig oppgave å unngå at nye hindringer oppstår. Nye lover og regler som innføres i våre nordiske land, f.eks. nye EU-direktiv, gir nye utfordringer.

Med bakgrunn i de nordiske statsministrenes beslutning i juni 2007 om å «med alle midler rydde vekk de vanskeligheter som innbyggerne kan støte på i det nordiske forholdet» har delegasjonen konkludert med at statsministeren bør delta i grensehinderdebatten i Stortinget den 24. april. Statsministerens deltakelse reflekterer tyngden i dette arbeidet. Det understreker sakens betydning, ikke minst av hensyn til alle de kommunene som grenser opp til Sverige og Finland. Det er mange som nær sagt daglig støter på grensehindringer ved å arbeide, leve og bo i grenseområdene.

Den 23. mars i år er det 50 år siden den nordiske samarbeidsavtalen, Helsingforsavtalen, ble undertegnet i Helsingfors. I begynnelsen av forhandlingene var Danmark og Norge imot en slik avtale. Men et sterkt finsk ønske om å få det nordiske samarbeidet forankret i en mellomfolkelig avtale veide tyngre enn motforestillingene. Delegasjonen vil i mai markere dette 50-årsjubileet med et seminar om denne avtalen og hva den kan bety for det fremtidige nordiske samarbeidet.

Hele avtalens grunnleggende idé er at alle nordiske medborgere skal behandles likeverdig. Vi skal ha ensartede bestemmelser i de nordiske land så langt som mulig, og vi skal fjerne mobilitetshindringer. Dette er spesielt viktig på arbeidsmarkedet og på det sosiale området.

Kjernen i det nordiske samarbeidet er politisk, med politikere i Nordisk Ministerråd og i Nordisk Råd. Samarbeidet baseres på et politisk forpliktende samspill. Det er viktig at dagsorden settes av politikere. Den folkevalgte og politiske dimensjon må styrkes. Dette synet reflekteres også i komiteens merknader i innstillingen. Veien fra en politisk beslutning blir fattet, og til beslutningen blir iverksatt, er altfor lang i det nordiske samarbeidet. Et vitalt samarbeid forutsetter tydelige politiske prioriteringer og aktive politiske initiativ.

Til slutt vil jeg understreke betydningen av at det nordiske formannskapet i 2012 har valgt å sette kulturpolitiske temaer på dagsordenen. Det er et sterkt kulturfellesskap mellom de nordiske land. Dette fellesskapet må styrkes. Her har Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd en viktig rolle. Nordisk Råds kulturpriser synliggjør kultursamarbeidet for et bredt publikum. Det er også viktig at samarbeidet innen mediepolitikken styrkes og videreutvikles. Nordisk Kulturfond støtter på en god måte det nordiske samarbeidet både i det profesjonelle kulturlivet og i den frivillige sektoren. Kultursamarbeidet mellom de nordiske land bør styrkes.

Europa opplever usikkerhet og uro. Nå er det nordiske samarbeidet viktigere enn noen gang. Vi må ha fullt fokus på det nordiske samarbeidet generelt og særlig på det viktige arbeidet som nå skjer innenfor rammen av Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Abid Q. Raja (V) [10:37:48]: Nordisk samarbeid er et omfattende tema. Vår geografiske beliggenhet gir nærhet

til våre naboland, og vi har et sterkt fellesskap med dem kulturelt, historisk, språklig og ikke minst befolkningsmessig.

Vi har også noen av de samme utfordringene, noe både innstillingen og debatten her i salen har vist, på et bredt spenn av områder. Jeg tror det er helt avgjørende at vi på områder som miljø, utdanning og forsvarspolitikkk – for å nevne noen – i størst mulig grad sikrer et samarbeid med våre nordiske naboer. Det er bra for Norge, og det er bra for det nordiske fellesskapet.

Jeg merker meg at det er en enstemmig innstilling fra komiteen i saken som behandles i dag. Det er ikke så uventet, all den tid vi har en bred tradisjon for å oppnå enighet når det gjelder hvordan Norge skal opptre utad. Det betyr imidlertid ikke at vi alltid er like enige om alle enkeltsaker, eller hva som skal settes øverst på prioriteringslisten.

Jeg skal ikke repetere det som er sagt i debatten allereide, men jeg vil kort komme inn på noen få momenter.

For det første er det slik at nedbygging av grensehindre fortsatt er svært viktig, ikke bare for det nordiske fellesskapet, men også for norsk økonomi. Det er nemlig slik at vi har en særdeles stor fordel, ja, kanskje en avgjørende fordel, i og med at store deler av norsk økonomi er helt avhengig av arbeidstakere fra andre land enn Norge. Derfor må det være lettest mulig å passere over landegrensene og lettest mulig å kunne forflytte seg fra en jobb til en annen. Jeg er derfor glad for de tydelige signalene om at arbeidet med å fjerne grensehindre vil være høyt prioritert også under det nordiske formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2012.

For det andre står vi overfor et stort arbeid her i Stortinget knyttet til arbeidet med en langtidspan for Forsvaret. Det er all grunn til å understreke viktigheten av et økt samarbeid med våre nordiske naboer innenfor utenriks- og forsvarsområdet. Det er positivt at man nå i større grad vil samarbeide om beskyttelse mot digitale angrep, og jeg er også glad for at man følger opp Stoltenberg-utvalgets rapport fra 2009.

Fra Venstre vil jeg signalisere at vi ser positivt på et ytterligere utvidet samarbeid også innenfor disse feltene.

Mot slutten vil jeg si noe om Nordens naboer og da primært Russland og Hviterussland. Etter helgens valg i Russland er det om mulig enda viktigere at vi i alle relevante fora gir tydelig uttrykk for viktigheten av at demokratiets spilleregler må følges. Utenriksministeren sa nylig i den utenrikspolitiske debatten her i salen at han forventet at presidentvalget ville gjennomføres i samsvar med Russlands internasjonale forpliktelser. Det tror jeg vi – så langt i hvert fall – kan konkludere med at neppe har skjedd. Vi i Venstre har bl.a. gjennom kontakt med vårt søsterparti Jabloko fått mange drypp om brudd på de demokratiske spilleregler i Russland. Derfor er det viktig at vi fortsetter å signalisere vårt syn på Russlands demokratiske utfordringer på en klar og tydelig måte, også i den nordiske konteksten hvor dette er naturlig å løfte fram.

I innstillingen uttrykkes også komiteens bekymringer for utviklingen i Hviterussland – Europas siste diktatur. Venstre mener det er viktig og bra at Nordisk Ministerråd støtter eksiluniversitetet for hviterussiske studenter i

Vilnius. Men samtidig vil jeg understreke viktigheten av at vi, sammen med våre nordiske naboer og verden for øvrig, også gjør alt vi kan for å understøtte en demokratisk utvikling i Hviterussland.

EU – og våre nordiske naboer som er EU-medlemmer – har nå utvidet sine sanksjoner mot landet. Nordisk Råds presidium har også lagt kontakten med det offisielle Hviterussland på is – dette mens Norge paradoksalt nok fortsetter å forhandle om en frihandelsavtale med landet. Det henger rett og slett ikke helt sammen, og det vil jeg på vegne av Venstre ytre meg sterkt imot. Det holder ikke bare å uttrykke bekymring og uro. God dialog kan endre oss alle. Det bør foretas en sterkere dialoglinje og gjøres innstendig innsats, forsøk på å få til nødvendige endringer i Hviterussland. Jeg er redd for at når Norge forhandler om en frihandelsavtale uten samtidig å være sterk, tydelig og krevende overfor Hviterussland, med tydelige krav om at demokrati, ytringsfrihet og respekt for menneskerettigheter skal ivaretas, kan vi være med på å legitimere regimet.

Det er kanskje for mye å kreve at utenriksministeren setter foten ned, men man kan i alle fall håpe at utenriksministeren kan være med på å utgjøre en forskjell.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:42:33]: Norge har i år formannskapet i Nordisk Ministerråd. «Velferdsstaten i et nordisk perspektiv» er overskriften for vårt program som har bakgrunn i den økonomiske krisen som også påvirker oss her i Norden. Da vi hadde vårt første samarbeidsministermøte her i Oslo for bare noen uker siden, kunne jeg med glede konstatere at enigheten er stor i den nordiske kretsen om sentrale spørsmål. Vi ønsker alle at Nordisk Ministerråd skal tilpasses samfunnsutviklingen, og vi innser at dette arbeidet vil kreve omstillinger.

Velferdsstaten er felles for de nordiske landene, selv om vi også på en del områder har valgt forskjellige løsninger. Satsingen på et likestilt samfunn hvor kvinner deltar på lik linje med menn, er også en sentral faktor i en bærekraftig velferdsstat.

Arbeid og bærekraftig velferd hører sammen. Ungdom er framtidens ressurs. Vi må derfor fokusere på et inkluderende og familievennlig arbeidsliv, forebygge frafall i skolen og gi unge mennesker en god overgang til arbeidslivet. Unge som står utenfor både arbeidsliv og samfunn, er blant de største samfunnsproblemene i Norden og i Europa.

Samarbeid med partene i arbeidslivet har en sentral plass i utviklingen av de nordiske velferdsstatene. Det norske formannskapet vil ta initiativ til en dialog med partene om partenes bidrag og roller i samarbeidet.

Endringer i demografi, helsetilstand og sykdomsbilde stiller helsetjenestene våre overfor store utfordringer i årene framover. I arbeidet med kvalitetssikring og pasientsikkerhet er kontinuerlig forbedring og læring sentralt.

Grønn økonomisk vekst og klima vil bli videreført under norsk formannskap. Vi ønsker å bidra til å styrke Norden som region for forskning og innovasjon. Statsministrene vedtok i november 2011 åtte forslag om grønn vekst som skal følges opp i de ulike fagministerrådene.

Samarbeid på tvers av de nasjonale grenser og fjerning

av grensehindre inngår som en viktig del av det norske formannskapsprogrammet. Vi vil fortsette arbeidet med å identifisere og fjerne grensehindre, og jeg ser derfor fram til debatten her i Stortinget om grensehindre 24. april.

Men ikke alle grensehindre lar seg løse. Vi ønsker å være klar på at enkelte hindre er resultat av særnorsk lovgivning som vi ønsker å beholde. Jeg er også opptatt av at vi sikrer at vi har gode nok rutiner for å hindre at implementering av EU-direktiver eller ny lovgivning fører til nye grensehindre. Her har også Stortinget et ansvar. På samarbeidsministermøtet i februar ble vi enige om å påbegynne arbeidet med en flerårig handlingsplan for grensehindre i Nordisk Ministerråd.

Vi ønsker under vårt formannskap å bidra til økt satsing på å styrke nabospråkforståelsen i Norden. I den forbindelse vil vi også sørge for at avtalen om nordisk ungdoms muligheter til å studere i naboland blir videreført.

Formannskapet vil aktivt følge opp anmodningsvedtaket. Norge ønsker å bidra til at arbeidet i Nordisk Ministerråd effektiviseres. Det er satt i gang en prosess med å diskutere det framtidige nordiske samarbeidet. Her vil vi bl.a. se på organiseringen av og målet for arbeidet.

Samarbeidsministrenes jobb nå med opprettelsen og innretningen av et såkalt prioriteringsbudsjett håper jeg skal tilføre arbeidet i Ministerrådet en større grad av fleksibilitet og gi større rom for politiske initiativ. Vi vil ha nær kontakt med alle de relevante departementer, de ulike ministerrådene og embetsmannskomiteene. Utgangspunktet er de initiativer som er i gang, innen grønn vekst, helse og velferd og globalisering.

Globaliseringsinitiativene utløper hovedsakelig i inneværende år og Toppforskningsinitiativet i 2013. Basert på erfaringer vil vi se nærmere på om noe skal videreføres. Nordisk Råds forslag, bl.a. om et toppforskningsinitiativ om helse og velferd, må vurderes i den sammenheng.

Jeg ser fram til at vi fortsatt skal ha et nært samarbeid med Nordisk Råds delegasjon i Stortinget, og jeg ser fram til innspill fra delegasjonen, både om det vi skal ha på prioriteringsbudsjettet framover, og om de aktuelle sakene som det er viktig å prioritere i det nordiske samarbeidet. Det nordiske samarbeidet er bredt, og skal vi ha et tydelig fokus, gjelder det også å få tydelige innspill fra alle parter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:47:48]: Det var et forhold i statsrådets innlegg som jeg merket meg, og det var spørsmålet om grensehindre. Nå skal Stortinget ha en større debatt om det temaet 24. april, men statsråden sa at en del områder var uttrykk for særnorsk politikk, og som da ikke lenger skulle anses som grensehindre. Det må jeg si jeg reagerer kraftig på, fordi mange av disse politikkområdene er områder som våre naboland irriterer seg kraftig over på grunn av at dette skaper store grensehindre for deres borgere og næringsliv. Da må jeg nesten be om at statsråden konkretiserer: Hvilke områder er det vi nå ikke skal ha fokus på som grensehindre?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:48:52]: Den norske politikken innen landbruksområdet kommer til å stå fast. Når våre svenske naboer stadig løfter tollsatser som et grensehinder, mener jeg at det er et grensehinder som vi har en helt klar målsetting med her i Norge, nemlig å bevare et landbruk og bevare bosetting over hele landet. Så jeg mener vi må kunne akseptere at de enkelte landene tar slike forbehold i sin nasjonale politikktutforming, uten at det skal betraktes som et grensehinder.

Vi har også på enkelte områder innenfor trygdellovgivningen stilt krav om at du skal ha en viss tilknytning til arbeidslivet før du tar del i bl.a. de svangerskapsordningene vi har i Norge. Disse ordningene vil jeg finne det unaturlig at vi skal endre, selv om de kan gi noen utslag som gjør at svenske fedre som har en ektefelle som bor i Norge, ikke får de samme rettighetene som de ville hatt i Sverige. Det er en del slike områder som vi er nødt til å holde fast på, selv om det kan oppstå grensehindre knyttet til det konkrete forholdet.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [10:49:54]: Jeg mener at regjeringen da burde komme med en redegjørelse hvor de konkretiserer hvilke områder vi nå skal legge i en skuff og glemme, og hvilke områder vi nå skal ha fokus på, for å få fjernet grensehindringene.

Som statsråden også er kjent med, har Nordisk Råd nå gjort en del endringer i sin arbeidsordning for å forsøke å gjøre arbeidsformen mer moderne og for å få mer fokus på politikk og debatter. Jeg kunne tenke meg å få høre statsrådets vurdering av hvilken modernisering hun har tenkt å initiere av arbeidet i Nordisk Ministerråd i hennes tid som leder av det samarbeidet.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:50:51]: Til det første som representanten Kielland Asmyhr tok opp: Vi har satt ned en arbeidsgruppe som nå skal gå gjennom hvilke grensehindre som er registrert på arbeids- og sosialområdet – det tror jeg er et viktig område – så vi kan få se hvilke hindre som faktisk er der, og hvilke muligheter det er for å løse dem. Den rapporten vil komme i mars, og den vil vi ha kjennskap til før vi skal ha debatten i Stortinget.

Hvilket arbeid vi setter i gang for å fornye arbeidet i Nordisk Ministerråd, er særlig knyttet til budsjettet, der vi foreslår å legge opp et prioriteringsbudsjett som skal ivareta de politiske prioriteringer på en bedre måte enn nå. Det er for lite penger til disposisjon gjennom de enkelte årene for nye politiske initiativ, og der bidrar vi til å få på plass en større pott med penger som kan brukes til politiske initiativ. I tillegg har vi satt i gang et arbeid med å se på organiseringen av grensehindertjenestene, og til slutt vil jeg løfte opp et arbeid med å se på hele organiseringen av Nordisk Ministerråd.

Olemic Thommessen (H) [10:52:08]: Avviklingen av grensehindre handler i veldig stor grad om lovgivning, og Helsingforsavtalen har gitt oss noen klare retningslinjer når det gjelder å ha et tett samarbeid om lovgivning, koordinering og utvikling av lovverkene.

Dessverre har vi sett en utvikling her, som i alle fall

jeg mener går i feil retning. Fra å være et samarbeid som begynte på et veldig tidlig tidspunkt i lovgivningsprosessen – med parallelle utredninger i forhold til offentlige utredninger, altså hele det bakgrunnsmateriale som ligger til grunn for lovene og frem til endelige lovgivninger – er dagens situasjon at dette skjer bare innenfor gitte områder, og det skjer nok også på et mye senere tidspunkt i prosessen. Dette gjelder alle departementer og bør angripes i en overordnet kontekst. Er det noe statsråden vil ta tak i, og hva tenker hun å gjøre?

Statsråd Rigmor Aasrud [10:53:13]: Det er ingen tvil om at ny lovgivning kan bidra til at vi får nye grensehindre. Det er lettere å unngå det i forkant enn i etterkant, så det å ha et fokus på hvordan lovverk vil slå ut knyttet til grensehindre, er viktig. Derfor hadde vi et seminar for dem som jobber med lover konkret, i København i fjor. Det er et arbeid som vi vil vurdere å videreføre også innen norsk formannskap, for det å ha fokus på det – det å sette folk som jobber med lovgivning sammen – tror jeg er viktig for at man skal unngå å få nye hindre i nye lover.

Det er også et viktig arbeid for oss å gjøre noen nordiske vurderinger i de sakene vi legger fram for Stortinget, og her har også Stortinget en rolle for å kunne se på det når man behandler lover her i dette huset.

Presidenten: Ønsker representanten Thommessen en replikk til?

Olemic Thommessen (H) [10:54:11]: Ja, takk. Et felt som knytter seg ikke bare til lovgivningen, men også til hva slags teknologiske løsninger man velger innen medieområdet og på andre felter: Vi har levd i en tid hvor kommunikasjon har vært enkelt. En avis er en avis, vi kan skru på Sverige på radioen, og vi har i og for seg kunnet få inn dansk og svensk tv. Nå går vi inn i en ny tid med andre teknologiske løsninger, og den kommunikasjonen er ikke lenger en selvfølge. Vi har ved noen anledninger påpekt viktigheten av at man finner frem til både parallelle teknologiske løsninger og regimer knyttet til regelverkene rundt dem. Er det et felt regjeringen er opptatt av, og vil regjeringen arbeide videre med det?

Jeg nevner det fordi disse spørsmålene ligger i flere departementer og slik sett har vist seg litt kronglete å nærme seg, enten det er regjeringen i Norge, eller det er de øvrige nordiske regjeringene.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:55:18]: Det er ingen tvil om at kultursamarbeid er bærebjelken i det nordiske språksamarbeidet. Det at vi både kan se fjernsynskanaler, ha bøker, ha programmer som er på forskjellige nordiske språk, har bidratt veldig mye til den nordiske språkforståelsen. Utviklingen av nordiske dataspill er også en måte å kunne gjøre unger og ungdom kjent med det nordiske språket på.

Vi ser så at det er Internett og nye måter å distribuere mange programmer på som nå tar over mye fra det som har vært de tradisjonelle måtene. Derfor vil Nordisk Ministerråds kulturseksjon se nærmere på det potensialet som lig-

ger i nettbasert distribusjon av nordisk innhold innenfor rammene av opphavsretten, for her er det – som representanten Thommessen sier – en del kronglete juridiske skranke som vi er nødt til å se på og finne løsninger på. Men en slik studie som gjennomføres, har som mål å øke tilgjengeligheten i Norden for nordisk nettbasert kulturinnhold, og jeg håper at det skal bidra til at vi får enda mer kulturinnhold.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:56:31]: Jeg har lyttet med oppmerksomhet til statsrådens redegjørelse for hvordan hun og Nordisk Ministerråd har fulgt opp det anmodningsvedtaket som Stortinget fattet i 2010 om fokusering, effektivisering og sterkere prioritering av samarbeidet. Jeg synes det er veldig bra at Norge nå leder an i oppfølgingen av det vedtaket, gjennom formannskapet i Nordisk Ministerråd.

Statsråden sa ingenting om det som har vært et viktig spørsmål under debatten om dette initiativet både her i Stortinget og i Nordisk Råd, nemlig en vurdering av hvordan ordningen med embetsmannskomiteer under Ministerrådet fungerer, om det bidrar til byråkratisering, om tiden er inne til å vurdere hensiktsmessigheten av dette systemet. Det er tatt opp igjen i utenriks- og forsvarskomiteens innstilling til den saken vi behandler i dag. Jeg vil gjerne høre om dette inngår i det arbeidet statsråden og rådet nå har satt i gang.

Statsråd Rigmor Aasrud [10:57:38]: Embetsmannskomiteenes rolle mener vi er viktig for å saksforberede saker inn til Ministerrådet. Men den ordningen som har vært, med at det bare er saker der embetsmannskomiteen er enige, som bringes opp til Ministerrådet, har jeg signalisert at jeg ønsker en annen ordning på, for jeg mener at det er vi politikere som må evne å treffe beslutninger om saker. Det er det som gjør det politisk spennende å få lov til å være med i et slikt arbeid, det at ikke alle saker er ferdig forberedt – og med enighet – på forhånd. Vi løfter også opp saker fra embetsmannskomiteen som det ikke er enighet om i embetsmannskomiteen. Det gjør nok at vi har noe lengre møter, det kan være noe mer krevende å finne vedtak, og vi må bruke noe lengre tid på det – men det mener jeg er fornuftig i et politisk organ som det Nordisk Ministerråd skal være.

Presidenten: Replikkskiftet er omme.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:58:50]: I disse siste årene har vi sett en fornyet energi i det utenriks- og sikkerhetspolitiske og forsvarspolitiske samarbeidet i Norden. Vi har sett det utover på 2000-tallet, nemlig at det har vært mulig å gå i dybden på de områdene hvor de nordiske landene har åpenbare fellesinteresser, uten at ulik NATO- og EU-tilknytning er en hindring. I så måte var utenriksministrenes initiativ om å be Thorvald Stoltenberg lede en utredning som skulle se framover, som skulle gå lenger enn det man kunne gjennomføre på kort sikt – men tegne nettopp den visjonen som enkelte har etterlyst her i salen i dag på det utenriks- og sikkerhetsmessige om-

rådet – vært av stor betydning. Vi gjennomfører nå Stoltenberg-rapporten artikkel for artikkel. Egentlig mener jeg vi ligger langt foran det man kanskje kunne ha trodd da denne rapporten kom. Vi har bl.a. fått en solidaritetserklæring, den er ikke som andre liknende erklæringer i bindende samarbeid, som NATO og EU, men den er et veldig viktig uttrykk for hvordan de nordiske landene har felles interesser.

I fjor, da Libya-operasjonen pågikk, ble Norge, Sverige og Danmark enige om å sitte bak felles navneskilt i samordningsgruppen for Libya. Det var et viktig gjennombrudd for at Norden fikk en profil. Vi samarbeidet med én stemme. For ti dager siden – da Vennegruppen for det syriske folk møttes i Tunis – ble det holdt ett felles nordisk innlegg rundt bordet, ikke fire–fem forskjellige, og vi inviterte også de baltiske statene med. Dermed kom innlegget høyere på listen, ble hørt og lagt merke til. I min samtale med tidligere generalsekretær Kofi Annan i går – han påtar seg nå et krevende oppdrag for Syria-situasjonen – kunne jeg vise til at de nordiske landene, som har en kjent profil på det humanitære området og for å ta internasjonalt ansvar, har valgt å stå sammen. Dette er uttrykk for at det på konkrete områder nå kommer en nordisk profil som oppfølging av det arbeidet utenriksministrene og regjeringene – jeg oppfatter godt støttet av parlamentene – gjennomfører.

To områder står konkret på dagsordenen i oppfølgingen av Stoltenberg-rapporten. Det ene er området digital sikkerhet. De nordiske regjeringene arbeider med å få på plass et nordisk kompetansenettverk mot digitale angrep. Det er verdt å merke seg at sjefen for Forsvarets etterretning trakk fram cyberangrep som en av de største utfordringene vi sikkerhetsmessig står overfor i dag. De nordiske landene finner sammen på det området. Det dreier seg om nordisk samfunnssikkerhet – den stadig viktigere sikkerhetspolitiske utfordringen. Første skritt er å etablere et gradert kommunikasjonsnettverk mellom de nordiske nasjonale myndighetsorganene. Vår ambisjon er at kommunikasjonsnettverket skal være på plass innen november i år. Formålet vil være å varsle, analysere og respondere på en sikker og effektiv måte ved digitale angrep. Landene vil da ha et viktig instrument for å kunne videreutvikle det praktiske nordiske samarbeidet om digital sikkerhet.

Så arbeider vi også videre med spørsmålet om samarbeid og samlokalisering av vår utenriksrepresentasjon. I disse dager er det en trygghet å vite at Norge, Sverige og Danmark har tett kommunikasjon rundt sitt nærvær i Syria – som blir løpende vurdert. Vi vurderer også – Norge, Danmark og Sverige – å opprette felles kontorfasiliteter inne i Myanmar, i Yangon, som en del av den diplomatiske utviklingen i forhold til dette landet i omforming. Vi arbeider med å fordype krisehåndteringsorganisasjonssamarbeidet der krise berører flere nordiske lands borgere, både lokalt og på hovedstatsnivå. Det så vi under krisen i Egypt, og i Japan i 2011, der den nordiske kriseinnsatsen og kommunikasjonsarbeidet var samordnet og førte til langt mer effektiv ressursutnyttelse.

Så har det vært reist spørsmål her: Kan Norden bli noe mer? Representanten Lundteigen var ute etter hva Norden

kunne bli hvis EU-prosjektet gikk i oppløsning. Jeg vil ikke spekulere i det. Jeg tror det er en dårlig sak for Norden om EU-prosjektet går i oppløsning. Men det jeg er sikker på, er at i det man kaller regionalt samarbeid innenfor Europa – subregionalt samarbeid – har Norden en stor mulighet. De nordiske landene er kjernen i et større nettverk som omfatter østersjøsamarbeid, nordisk samarbeid, Barentssamarbeid og arktisk samarbeid. Hva er fellesnevneren i alle de ordningene? Jo, Norden. Derfor kan vi gjøre mer ut av det gjennom samarbeid, og når jeg inviterer mine nordiske kolleger til Stavanger for nordisk utenriksministermøte den 4. mai, vil dette være et viktig tema på dagsordenen. Jeg merker at på flere og flere områder blir dette relevant, fordi regjeringers oppgaver tross alt er å håndtere interessene til borgere. Det som skjer over grensene der borgerne bor, har stor betydning. Derfor er Norden både svaret og – forhåpentligvis også – en voksende del av løsningen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torkil Åmland (FrP) [11:04:08]: Det er stor enighet om det sikkerhetspolitiske samarbeidet som nå foregår i Norden, og som utenriksministeren gjorde rede for her – også, skal vi si, utvidelsen og fordypningen av det. Men så understreket utenriksministeren at dette jo ikke er en forsvarsallianse. Den alliansetilknytningen ligger andre steder.

Hvis man nå utdyper dette sikkerhetspolitiske samarbeidet i Norden, slik at man begynner å fordele kapasiteter mellom landene, hvis man eksempelvis tenker at Norge kan redusere sitt landforsvar fordi man tenker at andre nordiske land har sterkere landforsvar i en krisesituasjon – nå viser vel historien at hvis spenningen øker, så har de nordiske land ganske ulike interesser, og én ting kan være viljen, men evnen og risikoen ved å stille opp for hverandre kan være varierende – blir mitt spørsmål til utenriksministeren: Har man også tatt med disse begrensningene og utfordringene som ligger i en utvikling av det sikkerhetspolitiske samarbeidet, med i vurderingen?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:05:14]: Dette er et veldig godt spørsmål. Jeg tror det er fordi vi har lagt vekt på å besvare det, at vi kan gjøre det vi nå gjør: Vi respekterer at vi har tatt de valgene vi har, i forhold til vår primærtilknytning når det gjelder sikkerhet. Det betyr at det er ingen tvil om det. For Norges del er vi medlem av NATO. Vi bidrar der. Det er en nøkkel for vår sikkerhet. Men når NATO-landene møtes til toppmøte i Chicago i mai, merker vi oss at Sverige og Finland er blant de helt åpenbare partnerne som inviteres til det møtet. De trekkes med på stadig mer. Jeg tror – det er et stort spørsmål for et 1 minutt svar – at i et fremtidsperspektiv vil de nordiske landene også se på kapasitetsdeling, fordi vi har små, avanserte forsvar, er tett på hverandre og vil kunne samarbeide mer. Det er et visjonært samarbeid, som forsvarssjefene tar videre. Vi ser nå at våre fly øver sammen i Nord-Norge – og kan gjøre det veldig effektivt. Små land som har ambisjoner om å opprettholde et troverdig forsvar, har også

interesse av å samarbeide. Det ser vi også på det europeiske kontinentet.

Ivar Kristiansen (H) [11:06:24]: Jeg vil stille utenriksministeren et spørsmål som berører dette med spleiselag – noe som skulle være godt kjent også innenfor utenriksministerens rekke. Det går på behovet for å få etablert en øst–vest-gående flyrute i nord. Det har vært innspill fra politisk hold og fra næringslivshold for å utvikle dynamikken i en nordområdesammenheng.

Kan utenriksministeren tenke seg å ta et initiativ for å få etablert et spleiselag for å få etablert en øst–vest-gående flyforbindelse i nord, mellom Norge, Sverige og Finland – og som gjerne også kan berøre Russland?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:07:12]: Jeg har mange ganger i nordområdesammenheng snakket om at veldig mye av infrastruktur og kommunikasjon, energi og transport går nord–sør, og at det er en åpenbar øst–vest-utfordring – det er jeg enig i. Men jeg tror jeg kanskje må skuffe representanten ved å si at jeg ikke har planer om å ta et slikt initiativ som utenriksminister. Det jeg ønsker, er at vi gjennom Barentssamarbeidet, gjennom Den nordlige dimensjon, gjennom transportvinduet der, hvor også de berørte transportministrene sitter, kan arbeide fram det grunnlaget som skal til for at det faktisk er dekning på en linje øst–vest langs flere dimensjoner. Det er gjennom den typen prosesser, hvor vi også får med flere av de interesserte i Europa, at vi kan få noe slikt gjennomført. Da tror jeg det er en grunnleggende forutsetning at det er folk, varer og utstyr å transportere i slike øst–vest-sammenhenger. Det må på plass før det kan være snakk om å kunne ta initiativ til å gjennomføre det.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:08:24]: Utenriks- og forsvarspolitikken er det mest spennende og det mest dynamiske samarbeidsområdet innenfor det nordiske samarbeidet for tiden. Det er lagt en veldig solid plattform for det gjennom Stoltenberg-rapporten og den trygghet som er skapt for at dette samarbeidet bygger på eksisterende tilknytningsformer og status. Samtidig er det åpenbart at dynamikken i dette gjør at det blir en stadig sterkere integrasjon mellom de nordiske land innenfor deler av forsvars- og utenrikspolitikken.

Spørsmålet som vil komme til å reise seg et stykke lenger fremme, er jo hvilken åpenhet vi fra vår side vil ha dersom de andre nordiske land, som i dag ikke er medlemmer av NATO, ønsker å integreres sterkere enn gjennom den partnerskapsstatus de nå har.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:09:25]: Standardinnledningen på det svaret er at de valgene må de ta selv. Vi snakker da om Sverige og Finland, tilsvarende om noen land har valgt å stå utenfor EU. Min erfaring er at i de ulike valgene vi har tatt, om de skulle endres til å bli like, har vi nå klart å velge et område for det nordiske samarbeidet på dette området som kan håndtere den ulikheten. Skulle det bli mer likhet, ser jeg ikke at det skulle være noe hinder for at man da kunne gå enda dypere. Tro-

lig kan man det. Men det som er interessant, er at det at vi har ulik tilknytning nettopp i forhold til NATO, ikke har vært en åpenbar hindring for at vi har kunnet gjøre stadig mer sammen, også på det forsvarspolitiske området. Derfor skal vi følge de debattene i de angjeldende landene. Jeg ser ikke noen snarlig grunnleggende endring på disse områdene, men jeg ser heller ikke at det hindrer at vi kan gå videre, slik vi har sett de senere årene.

Michael Tetzschner (H) [11:10:28]: Bankene i de nordiske land beregner seg skyhøye gebyrer for overføringer av pengebeløp mellom kontoene, hvis de overskrider grensene mellom de nordiske landene, til stor merkostnad for dem som f.eks. arbeider og studerer i et annet land enn der de har konto. Sverige har nå under avvikling den ordningen, slik at disse ekstragebyrene bortfaller ved overførsler beregnet i svenske kroner.

Når vil den norske regjering følge den svenske regjeringens gode eksempel?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:11:06]: Jeg har ikke forutsetning for å svare på det spørsmålet fordi dette saksfeltet ikke er mitt ansvarsområde. Om samarbeidsministeren arbeider med det, eller om det er finansministeren, skal vi sørge for at det kan bli gitt et godt svar til representanten. Jeg er like lite begeistret for unødvendige gebyrer som representanten, og i arbeidet med å forenkle samarbeidet mellom grensene bør det stå på dagsordenen. Men jeg kan altså ikke kommentere akkurat dette saksfeltet.

Abid Q. Raja (V) [11:11:38]: Ved regimenes fall i Midtøsten har det med all tydelighet kommet fram hvordan regimene har vært understøttet av Vesten i årtier – profittmotivert støtte og i egeninteresser. Er utenriksministeren ubekymret for hvorvidt en frihandelsavtale med Hviterussland kan understøtte og være med på å legitimere regimet? Og: Hvordan tenker utenriksministeren at endringer kan framtinges i Hviterussland, tatt i betraktning handlingsmønsteret om frihandelsavtale?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:12:10]: Jeg er glad replikanten tar opp dette, for han stilte spørsmålet til meg, og nå får jeg anledning til å svare på det.

Først vil jeg bare ta avstand fra antakelser om at Norge ikke er tydelig i forhold til Hviterussland. Vi har en tydelig stemme, og vi har sluttet oss til de tiltakene som våre nordiske og europeiske partnere har gjort, systematisk, ingen tvil om det.

Når det gjelder frihandelsavtalen, tror jeg representanten vet at vi ikke har søkt en frihandelsavtale med Hviterussland. Vi begynte en forhandling med Russland, og det er viktig for Norge – det vil jeg forsvare, og det er viktig for norske interesser. Så har Russland valgt å inngå en tollunion, eller et partnerskap, med Kasakhstan og Hviterussland. Da mener jeg at Norge, som har minimale interesser i forhold til Hviterussland, skal arbeide videre med Russland. Sannsynligheten for at det blir en avtale med Hviterussland, er liten i lys av at de ikke er medlem av Ver-

dens handelsorganisasjon, og det er en forutsetning. Derfor mener jeg at det er riktig av oss å forfølge det, samtidig som vi er en aktiv pådriver for å få demokratiske reformer. Vi tar ledelsen i det nordiske samarbeidet nå for å støtte universitetet i Vilnius, som er en viktig institusjon i den omformingen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Bendiks H. Arnesen (A) [11:13:39]: Det nordiske samarbeidet blir stadig viktigere. Vårt samarbeid blir beundret overalt i verden. Jeg har fulgt det nordiske samarbeidet nært de tre siste stortingsperiodene, og jeg har registrert at det i de nordiske land er vilje til å vitalisere dette samarbeidet.

Jeg vil påstå at det nordiske samarbeidet fikk en sterkere dimensjon etter at tidligere utenriksminister Thorvald Stoltenberg la fram sin rapport om nordisk samarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitikk i begynnelsen av 2009, slik også utenriksministeren i dag var inne på. Dette har skapt debatt i og mellom våre nordiske land, men også vilje til dialog og gode løsninger til beste for alle.

Jeg har merket meg at en samlet komité i sin innstilling har uttalt tilfredshet med forslagene til Stoltenberg-rapporten. Jeg er enig med både komiteen og utenriksministeren når de understreker betydningen av en nordisk solidaritetserklæring, som det har blitt enighet om. Dette skaper stor tillit også utenfor våre nordiske lands grenser.

La meg for egen del også nevne den særlige betydning som havovervåking og arktiske spørsmål har og vil få. Vi vet at klimaendringene påvirker forholdene sterkt ved at havisen trekker seg veldig fort tilbake, og at det gir både nye muligheter og nye utfordringer. Jeg er enig med regjeringen når den sier at den største utfordringen er å finne en balanse mellom vern og bruk i disse områdene. Her må vi ha to tanker i hodet samtidig, slik at vi kan utnytte våre ressurser og våre fortrinn. Det var både forutseende og svært viktig at Stoltenberg-rapporten i så klare ordelag poengterte hvor viktig det er å fokusere på dette spørsmålet. Utfordringene må ikke stenge for mulighetene.

Jeg er glad for de initiativ regjeringen har tatt i denne sammenheng, og for at det er en god nordisk og arktisk dialog om veien videre. At Arktisk råd skal ha et permanent sekretariat i Tromsø, viser med all tydelighet at temaet er på dagsordenen, og at Tromsø og den nordlige delen av Norge er sentral i dette arbeidet.

Jeg kunne ha nevnt mange viktige punkt i Stoltenberg-rapporten, men jeg nøyer meg med dette i denne omgang.

Som kjent har Nordisk Råd gjennomgått visse endringer, og i denne sammenheng skal det gjennomføres to sesjoner årlig – én hovedsesjon og én minisesjon med et hovedtema. Jeg er glad for at temaet på sesjonen i mars skal være arktiske spørsmål. Vi kan heller ikke få til en god nordområdepolitikk uten at det nordiske samarbeidet har topprioritet. Derfor har den vitaliseringen som Nordisk Råd har gjennomgått den siste tiden, også vært veldig viktig, og den vil gi resultater.

Grensehinderspørsmålet er et gammelt tema, som er minst like aktuelt i dag som tidligere, slik saksordføreren

også nevnte. I denne debatten må det ikke glemmes, det som samarbeidsministeren påpekte, at de nordiske land er forskjellige land med forskjellige lovverk og forskjellig utgangspunkt. Derfor vil det alltid være noen grensehindre som ikke kan – og ikke skal – fjernes. Jeg er glad for den presiseringen som samarbeidsministeren her ga i replikkordskiftet. Samtidig vet vi at vi har mange hindre som så avgjort er unødvendige og – jeg vil nesten si – en plage for våre innbyggere som krysser grensene både i jobb og på annen måte. Grensehinderforum er etablert og er et godt redskap i dette arbeidet. Jeg er glad for at dette er et tema som nå har fått stor oppmerksomhet i våre land, og at det er vilje til løsninger. Jeg har et stort håp om at debatten om grensehindre som skal være i våre parlamenter i april, både er med og finner løsninger og kan bidra til at både innbyggere og media blir engasjert i dette viktige spørsmålet.

Våre nordiske land har forskjellige ståsteder både i forhold til EU og i forhold til NATO. Ingen av disse kan erstatte det nordiske samarbeidet. Tvert om gjør dette det nordiske samarbeidet enda viktigere for våre land.

Torkil Åmland (FrP) [11:18:52]: Samarbeid mellom de nordiske land har en lang og dyp historie. De nordiske land har i stor grad et felles verdigrunnlag og felles kultur og historie på mange områder. Konflikter mellom landene er stort sett blitt løst med fredelige midler, i alle fall i nyere, moderne tid. Gjennom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd og en rekke andre samarbeidsorganer har man et utstrakt, godt samarbeid mellom landene.

Jeg vil fokusere litt på det forsvars- og sikkerhetspolitiske aspektet som er omtalt i meldingen. Dette er faktisk et samarbeid som så sin gryende begynnelse da spenningen begynte å øke i mellomkrigstiden. Den kalde krigen gjorde dette vanskelig fordi de nordiske land hadde ulike interesser, ulike erfaringer og ulike sikkerhetspolitiske utfordringer. Derfor valgte man også ulike løsninger. Norge, Danmark og Island valgte tilknytning vestover gjennom NATO, Finland valgte en slags vennskapsavtale med Sovjetunionen, og Sverige valgte nøytralitet.

I dag er denne situasjonen heldigvis endret. Den kalde krigen er over, Sovjetunionen er oppløst, og de nordiske land har igjen større grad av sammenfallende sikkerhetspolitiske interesser. Alliansemessig er Norden fremdeles delt, men Sverige og Finland har et samarbeid med NATO gjennom en partnerskapsavtale, og gjennom det nordiske forsvarssamarbeidet NORDEFECO fordypes det nordiske samarbeidet på både militært og politisk nivå. I tillegg samarbeider de nordiske land overfor EU. Dette er en positiv utvikling og et samarbeid som bør utvikles og utdypes.

De nordiske land er i internasjonal målestokk små eller mellomstore stater. Alle de nordiske land har store territorier – enten på land eller til havs – og en relativt liten befolkning. Både nordområdene og Østersjøområdet vil sannsynligvis få økt strategisk geopolitisk betydning i framtiden. Som innstillingen framhever, kan det nordiske forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet gi reduserte kostnader og bedre operativ evne for landene. Et eksem-

pel på dette er Sveriges og Finlands kommende tilknytning til NATOs felles overvåkingssystem via Norge. Samarbeid om øvelser, luftforsvar, kapabiliteter, logistikk og anskaffelser kan gi landene gode gevinster. Også samarbeid om internasjonale operasjoner, som vi har sett en del eksempler på, gir en positiv effekt for landene.

Med disse visjonene er det også viktig å se begrensningene i dette samarbeidet videre. Jeg vil understreke sterkt at forsvarssamarbeidet må komme som et tillegg til vår tilknytning til NATO og USA. Det kan på ingen måte erstatte dette. Det har verken potensial eller kapasitet til å erstatte disse tilknytningene. Det er også viktig å ha med seg at det jo ikke eksisterer noen kollektiv forsvarsallianse mellom de nordiske landene. Man skal derfor være forsiktig med å legge opp til en felles forsvarsstruktur der man i stor grad fordeler militære kapasiteter mellom landene. Norge kan f.eks. ikke bygge ned landforsvaret med tanke på at andre nordiske land, som Sverige og Finland, har et sterkere landforsvar. Ingen av disse landene har noen plikt til å stille opp dersom Norge skulle komme i en spent situasjon. Historien viser vel også at dersom spenningen øker, vil de nordiske landene ha ulike interesser, ulike situasjoner, ulike trusselsituasjoner, som gjør at de vil kunne handle ulikt. Det vil også være vanskelig å ha evne til å stille opp for hverandre dersom det skulle bli et spørsmål om det i en spent situasjon. Det er derfor viktig at Norge selv tar ansvar for å ha et troverdig forsvar og også et troverdig landforsvar. I så måte er det bekymringsfullt det som nå ligger i det fagmilitære rådet fra forsvarssjefen. Jeg håper at regjeringen ikke følger opp den nedbyggingen av landforsvaret som er foreslått der.

Vår viktigste sikkerhetspolitiske tilknytning vil fremdeles være USA og NATO, og vårt hovedfokus i sikkerhetspolitikken må være å styrke dette. Men innenfor dette, som et supplement til dette, er det også et godt potensial for et samarbeid også om norsk sikkerhet i Norden, bl.a. i nordområdene og i Østersjøen.

Tone Merete Sønsterud (A) [11:23:32]: Nedbyggingen av grensehindre har hatt høy prioritet i det nordiske samarbeidet gjennom de ti siste årene. Og i året som har gått, har dette også vært høyt på dagsordenen.

Det har vært arrangert seminarer og konferanser om temaet, og jeg vil benytte denne anledningen til å takke Grensehinderforum for det viktige arbeidet de gjør. Vi har hørt historien om Jyrki og Johanna som handler om en vanlig families liv. De har flyttet mellom de nordiske landene på grunn av studier og jobb og fått oppleve at Norden har grenser.

På en konferanse i Stockholm i november ble det presentert en studie som viste at vi kan øke den økonomiske veksten i hele Norden betydelig ved å redusere hindringene. De største utfordringene er innenfor arbeidsmarkedet, handel og investeringer. Jeg vil understreke viktigheten av dette arbeidet. Jeg har selv to saker jeg har arbeidet med i perioden. Den ene handler om importmoms, den andre om å få godkjent utdanning.

Til saken om utdanning: Hvis du er utdannet som bilverksmester i Sverige, kan du ikke få tilsvarende jobb i

Norge, men hvis du er fra Tyskland, så går det greit. Forstå det den som kan! Jeg trodde kanskje Sverige var noe større innenfor bilbransjen enn Norge, men uansett – dette er i hvert fall en sak det nå jobbes med.

Det er bra at Norge, som nå har formannskapet i Nordisk Ministerråd, fokuserer på dette, og at samarbeidsministeren, Rigmor Aasrud, så tydelig har understreket det ansvaret fagdepartementene har både for å bidra til å fjerne eksisterende hindringer og for å unngå at det oppstår nye. Jeg tror det er helt nødvendig med stor politisk oppmerksomhet på dette for å kunne løse mange av de ofte kompliserte sakene.

Jeg vil også nevne viktigheten av Grensetjenesten ved Morokulien. Grensetjenestens virksomhet er et grense- og myndighetsoverskridende samarbeid for å hjelpe mennesker og bedrifter mest mulig friksjonsfritt over grensen, for derigjennom å bidra til økonomisk aktivitet og vekst. Virksomheten går rett inn i kjernen til det som lå bak opprettelsen av den nordiske overenskomsten fra 1954 om et felles nordisk arbeidsmarked. Takket være Grensetjenestens sammensetning, med representanter fra myndighetene, skapes en arena hvor de berørte aktørene møtes direkte og løsningsorientert kan diskutere de ulike forholdene og lover i de respektive land.

Det er knyttet mye usikkerhet til finansieringen av virksomheten, spesielt fra norsk side, og det må det bli en slutt på. Vi må komme bort fra mer eller mindre improviserte løsninger og over i en fast, forutsigbar bevilgning. Grensetjenesten utfører oppdrag på nasjonalt og internasjonalt nivå, og man kan ikke forvente at lokale aktører skal være med på å finansiere virksomheten i framtiden. Det er også en vanskelig arbeidssituasjon for dem som jobber der. De må hele tiden forholde seg til et og et års budsjett, og de vet aldri om de som i dag er med på spleiselaget, stiller opp til neste år.

I Helsingforsavtalen er det fire viktige artikler om samferdsel. En enstemmig komité viser til dette, og påpeker at en satsing på dette området, slik avtalen legger opp til, ikke gjenspeiler seg i organiseringen av Nordisk Minsterråds sekretariat. Komiteen forutsetter at samarbeidsministrenes arbeid med å styrke de politiske prioriteringene i Nordisk Ministerråd også omfatter en vurdering av hvordan Helsingforsavtalens prioriterte samarbeidsområder kan ivaretas i organiseringen.

Jeg er så enig med komiteen: Ministerrådet for transport ble lagt ned i 2006, men det er ingenting i veien for at det kan opprettes igjen. Samferdsel og transport blir viktig i framtiden. Vi er avhengig av gode transportkorridorer – ikke bare mellom de nordiske landene, men også videre ut i Europa både innenfor vei, jernbane, luftfart og ikke minst sjøveien, jf. nordområdesatsingen.

Vi har noen samarbeidsprosjekter i dag, bl.a. på noen togstrekninger. Vi har et godt samarbeid med å forlenge E16, som nå skal gå fra Bergen til Gävle. Vi har noe samarbeid på elektrifisering av veitransport, og innenfor luftfart og beredskap. Men jeg vil understreke viktigheten av et sterkt og nært samarbeid på området for å fremme effektiv, konkurransekravt, sikker og miljøvennlig transport og trafikk i Norden og nærområdene, med særlig fokuse-

ring på de områdene hvor landene har felles problemstillinger.

Michael Tetzschner (H) [11:28:08]: For at samarbeidet i Nordisk Råd skal feste seg i våre befolkningers bevissthet som noe verdifullt for flere enn dem som deltar personlig, er det helt avgjørende at rådet klarer å konsentrere seg om felles tiltak som gir praktisk nytte i hverdagen – nytte for nordiske borgere som kan være født i et land, utdanner seg i et annet, og arbeider eller pensjonerer seg i et tredje.

At den nordiske befolkningen vil kunne realisere sine drømmer og spesialiteter innenfor et større område enn sitt fødeland, er en naturlig utvikling i en globalisert verden. Da må vi også rent praktisk legge til rette for at dette kan skje innenfor vårt kulturelle nærområde – og når det gjelder Skandinavia, også vårt språklige nærområde.

Noe av det mest nyttige jeg som medlem av den norske delegasjonen føler å være med på, er nettopp å bygge ned grensehindringene mellom de nordiske land. Det gjøres et stort arbeid i det såkalte Grensehinderforum for å identifisere og deretter fjerne unødvendige byråkratiske og lovmessige hindringer som bremser nordisk integrasjon for borgerne og bedriftene i deres hverdag.

Noen av problemstillingene gjelder befolkningen i grenseområdene og deres mulighet til å nyttiggjøre seg tilbud og service som geografisk ligger nærmere på den andre siden av grensen enn i eget land. Det må bli lettere å endre medlemskap mellom de ulike a-kassene, arbeidsledighetskassene, bedre samordnet beskatning av kunstnere og spesialister som arbeider grenseoverskridende, samordne momsregler så det ikke blir betalt moms av moms, felles nordisk flaskepann og standarder for byggematerialer. Dette illustrerer noe av bredden i temaene.

Likeledes er det problemer i forbindelse med offentlige anbud og private kjøp som skjer over nettet, som skyldes forskjellige valg når det gjelder nasjonal infrastruktur for e-handel. Det bør, og det må, være mulig å etablere en felles løsning for digital signatur, såkalt e-ID, over grensene i Norden. Hittil har det ikke lyktes å lage noen felles standard på dette området.

Det siste er et eksempel på at selv om vi har bygget ned mange gamle hindre for å gjøre dagliglivet i Norden lettere, oppstår det stadig nye hindre fordi man velger ulike tekniske og juridiske løsninger. Hvert land, inklusiv Norge, må derfor utvikle en større grad av bevissthet i forbindelse med egen lovgivning og standarder som kan bidra til å minske friksjonen mellom de ulike systemene.

Jeg vil i denne sammenheng konstatere at når det gjelder området nordisk samarbeid om sikkerhetspolitikken, er den, på tross av enkelte besvergelses om det motsatte her i dag, gitt en retning som heldigvis har fjernet seg fra Thorvald Stoltenbergs forslag om «en formell politisk sikkerhetsgaranti» mellom de nordiske land. I stedet vektlegges det praktiske samarbeidet i forbindelse med overvåking, øvelser og materiellinnkjøp. Jeg fremhever dette ved denne anledning fordi vi ved en tidligere korsvei under behandlingen av dette temaet i Stortinget avdekket svært ulike ambisjoner for en slik nordisk garanti, som noen

av oss mente ville kunne skape klarhet i forhold til den grunnleggende én for alle og alle for én-bestemmelsen i NATO-traktatens artikkel 5. Et sterkere forsvarssamarbeid mellom de nordiske land må baseres på en likere tilnærming til NATO og dets sikkerhetssystem, ikke ved å starte klarhet for utenverden ved å utstede nye og vagere solidaritetsgarantier.

Jeg vil avslutte med å si at jeg foretrekker vår utenriksministers mer realistiske tilnærming til dette temaet innenfor forsvarspolitikken enn det Stoltenberg-rapporten målbærer.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Torfinn Opheim (A) [11:32:17]: Bakgrunnen for min deltakelse i denne debatten er at jeg er med i Nordisk Råd og har vært representant i Østersjø-samarbeidet, eller BSPC.

Det er mange samarbeidskonstellasjoner i våre nærområder, og det er summen av disse som er viktig. Derfor er det en oppgave å koordinere både politikken og virksomheten slik at det ikke blir gjort for mye dobbeltarbeid, men at en heller utnytter hverandres særegenheter på en konstruktiv måte. Dette har blitt diskutert i BSPC og i den permanente komiteen vi er med i, og vi har bedt sekretariatet innhente opplysninger fra andre komiteer og organisasjoner for å unngå et slikt dobbeltarbeid.

Østersjøen er et svært forurenset hav, og det er veldig viktig at miljøgiftutslippene avtar. I denne sammenheng møter en utfordringer hva gjelder reguleringer, eller fullstendig mangel på sådanne, av utslipp fra jordbruk og trafikk, både på land og på sjø osv. Jeg kan ikke si at utviklingen er så positiv på dette området som vi kunne ønske. Det går rett og slett for sent. Norge hadde selvsagt stort fokus på dette i sitt formannsår innunder fanen maritim politikk. Vi har også hatt stort fokus på dette i BSPC, ikke minst i vårt sluttdokument.

Et annet viktig tema i Norges formannsår var menneskehandel, eller trafficking. Den arbeidsgruppen som hadde jobbet med dette, kunne vise til forferdelige mekanismer som var i sving når vi behandlet menneskehandel. Dette er et tema vi må ha blikket rettet mot, langt utover et formannsår.

La meg til slutt si noen ord om samarbeidet både i den permanente komiteen og i selve konferansen, som holdes en gang i året. Når samarbeidet involverer elleve parlament, elleve regionale parlament og fem internasjonale organisasjoner og noen NGO-er, forplikter det alle til å komme med løsninger som går i den retningen vi ønsker, slik at den ikke bare blir et forum for meningsutveksling. Vi møter nok begge deler i dette samarbeidet. Men i og med at vi samles såpass mange parlamentarikere i et svært viktig område både for fred og sikkerhet og for miljø og demokratiutvikling, gir det også mening langt utover Østersjøområdet. Vi må se dette i en langt større sammenheng, og derfor spiller det en rolle for oss i Norge og i regionene både nord for oss og langt sør i Europa.

Ivar Kristiansen (H) [11:34:57]: Flere talere har vært inne på det nordiske forsvars- og sikkerhetspolitiske samarbeidet som et veldig godt eksempel på oppfølging og sammenheng mellom ord og handling i det nordiske samarbeidet. Med de gigantiske avstandene i dette tynt befolkede området tror jeg at vi nettopp i dette området bare ser begynnelsen på behovet for økt samarbeid. Forsvarsmateriell har en ekstrem prisøkning, de respektive land – kanskje med Norge som unntak – kutter i sine budsjetter, mens behovet for overvåking og kontroll innenfor Forsvaret, sikkerhet, miljøovervåking, innenfor redning osv. bare vil komme til å øke i årene som kommer. Så dette er en prisverdig oppfølging av ambisjonene på dette området, som vi bare må ta enda mer fatt i. NORDECO-samarbeidet gir en merverdi som vi alle sammen etter hvert, tror jeg, vil få enda mer glede av, og når NATO etterlyser og ber om mer «Smart Defence», er altså dette et sånt eksempel.

Men jeg er ikke sikker på om dagens debatt har brakt oss så mange steg fremover. Vi har store ambisjoner, og begrepene «nedbygging» og «grensehinder» er gjennomgående nøkkelord i denne debatten.

Jeg tror det er noen som sitter og tror at vi skal beskytte oss til suksess, og man snakker om å bevare enkelte grensehinder for å sikre bosetting i Distrikts-Norge. Samarbeidsministeren var inne på dette. Hvis vi ser på befolkningsutviklingen i både Norge, Sverige og Finland, ser vi at den står på stedet hvil. Det er et paradoks at vi har grensehinder mellom Norge og resten av Norden som faktisk er mye, mye større enn mellom godt og vel 20 europeiske nasjoner. Det bidrar på en negativ måte til å styrke og bevare den klassiske nord-sør-tenkningen.

Jeg blir litt oppgitt når jeg ser mangel på oppfølging. Jeg deltok på Barents parlamentarikerkonferanse forrige år i Luleå, og en rød tråd der var å utvikle infrastruktur, bygge ned grensehindre og få bort enkelte ekstreme toll- og valutahindre og andre hindre som gjør det umulig å kunne utvide den øst-vest-tenkning som må til for å skape økt dynamikk i denne regionen. Et av hovedpunktene der som krevde oppfølging, var å få på plass en øst-vest-forbindelse innenfor luftfarten. Jeg har forståelse for at utenriksministeren ikke skal ta dette initiativet, men jeg håper for alt i verden at samarbeidsministeren følger opp de ambisjonene som en felles nordisk og ... (presidenten klubber).

Line Henriette Hjemdal (KrF) [11:38:21]: I regjeringens melding om det nordiske samarbeidet omtales det arktiske samarbeidet og særlig samarbeidet i Arktisk råd. Ministermøtet i Arktisk råd i Nuuk i mai 2011 blir ofte omtalt som en suksess. Det mener jeg også det var. Utenriksministrene undertegnet en juridisk bindende avtale om søk- og redningssamarbeid i Arktis. Dette er den første avtalen i sitt slag mellom de arktiske landene, og den bærer bud om et mer forpliktende samarbeid i Arktis.

På møtet ble det også besluttet å etablere en arbeidsgruppe som skal framforhandle en avtale mellom de arktiske landene om oljevernberedskap. Tanken er at den skal bli juridisk bindende, avklare ansvarsområder og bedre ko-

ordneringen mellom de arktiske landene, på samme måte som avtalen om søk og redning.

Det at vi nå forhåpentligvis også får en avtale som skal bedre samarbeidet ved et oljeutslipp i Arktis, er svært viktig. Hovedfokuset skal selvfølgelig fremdeles være forebygging av slike utslipp, men erfaring tilsier at ulykker likevel kan skje, og da gjelder det å være godt forberedt.

Den forventede avtalen vil sikre god koordinering og godt samarbeid mellom landene ved et eventuelt oljeutslipp i havet. Dette er viktig og en god start.

Men de arktiske havområdene er enorme, og infrastrukturen er svært begrenset. Med stadig økende skipstrafikk og økt ressursutnyttning i Arktis øker faren for uhell og utslipp. Det er avgjørende at vi også får på plass bedre utstyr og styrket kapasitet. Vi trenger derfor et sterkere arktisk samarbeid om oljevernustyr og kapasitet. Vi må også samarbeide om forskning og utvikling, slik at vi får utstyr som kan brukes effektivt under arktiske forhold, hvor særlig is og kulde er store utfordringer. Vi må ha felles øvelser, slik at vi får testet om utstyret virker sammen, og om samarbeidet mellom landene fungerer.

Jeg mener utviklingen på dette feltet må skje i samarbeid med oljeindustrien, som må styrke sin innsats i disse områdene. Det er oppmuntrende at flere av de største oljeselskapene nylig lanserte et nytt program for å utvikle nettopp nytt oljevernustyr til bruk under arktiske forhold.

Jeg er klar over at man må ta ett skritt om gangen i det arktiske samarbeidet, men det er viktig at vi tenker flere skritt framover og presser på for bedre samarbeid på dette området. Utvikling av nytt og bedre utstyr samt samarbeid om kapasiteter er også et område hvor det nordiske samarbeidet kan gå foran for å vise vei. Dersom de nordiske landene kan starte et samarbeid her, kan man få med de andre arktiske landene etter hvert.

Avslutningsvis har jeg lyst til å gi anerkjennelse til regjeringen, som har fått plassert det faste internasjonale sekretariatet for Arktisk råd i Tromsø. Dette vil gi ytterligere en dimensjon til det polare miljøet i byen og bidra til å befeste Tromsø som porten til Arktis og Norge som polnasjon.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1 og 2.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Presidenten tror at dette storting nå er beslutningsdyktig. Det krever 85 representanter. Med mindre noe ekstraordinært skulle skje, er det en kort og enstemmig votering som ligger foran oss. Stortinget går da til votering over dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 5 (2011–2012) – Nordisk samarbeid – vedlegges protokollen

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Årsrapport fra Stortingets delegasjon til Nordisk Råd for 2. halvår 2010–1. halvår 2011 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 3 [11:48:12]

Referat

- (185) Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet (Meld. St. 14 (2011–2012))
- (186) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om klimatiltak i Norge (Dokument 8:61 S (2011–2012))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes energi- og miljøkomiteen.
- (187) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Christian Tybring-Gjedde, Kenneth Svendsen, Jørund Rytman og Harald T. Nesvik om inntektspolitisk samarbeid gjennom statlig deltakelse i lønnsoppgjøret (Dokument 8:67 S (2011–2012))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
- (188) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Sonja Irene Sjøli, Ingerd Schou, Frank Bakke-Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve om fritt rehabiliteringsvalg og forbedret kvalitet og tilgjengelighet i rehabiliteringstilbudet (Dokument 8:68 S (2011–2012))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
- (189) Endring i universitets- og høyskoleloven (rapportering til database for vitenskapelig publisering) (Prop. 67 L (2011–2012))
- (190) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en forpliktende opptrappingsplan for nye rekrutteringsstillinger i FoU-systemet (Dokument 8:65 S (2011–2012))
- (193) Representantforslag fra stortingsrepresentanten Borghild Tenden om etablering av en ordning med kvalifiseringsstøtte for forskningsinstitutter som søker statlig basisfinansiering (Dokument 8:69 S (2011–2012))
Enst.: Nr. 5–7 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

8. (191) Endringer i bustadbyggjelagslova (fusjon mellom boligbyggelag og heleide datteraksjeselskaper) (Prop. 66 L (2011–2012))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
9. (192) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å skille markedsregulatorrollen og markedsaktørrollen i matvaresektoren (Dokument 8:66 S (2011–2012))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
- Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.50.
